

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma práce : Trestný čin vraždy a zabití podle § 140, § 141 TZ
Autor : Ondřej Černý
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
Oponent : JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
Rozsah práce: 82 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce: 1. 9. 2015

1. Celková charakteristika a náročnost tématu:

Téma úmyslných usmrcení je trvale aktuální. Po uplynutí několika let od vstupu trestního zákoníku v účinnost již lze zkoumat, jakým způsobem jsou aplikovány nové, často velmi složité pojaté privilegované a kvalifikované skutkové podstaty vraždy a zabití. Vybrané téma dále zahrnuje množství závažných dilčích otázek obecnějšího rázu (počátek a konec lidského života, zavinění, motivace trestného jednání, vývojová stádia atd.). Je třeba zdůraznit, že v tuzemsku stále existuje poměrně omezený okruh literárních pramenů, jež by se monograficky zabývaly úmyslným usmrcením. Téma proto klade poměrně značné nároky na schopnost diplomanta vytvořit vlastní syntetický text na základě často nesourodé tříště soudních judikátů. Diplomant Ondřej Černý se navíc rozhodl podat celkový přehled zvoleného tématu, včetně nástinu souvislostí právně historických a komparace s francouzskou právní úpravou. Z uvedených důvodů šlo o poměrně náročný diplomní úkol.

2. Hodnocení práce dle stanovených kritérií

- logická stavba práce, hloubka provedené analýzy –Diplomová práce má standardní, logickou a přehlednou strukturu, vycházející z tzv. typových znaků trestného činu (znaky skutkové podstaty, včetně znaků privilegujících a zvláště přitěžujících). Diplomant začíná výklad historickým exkurzem, v němž velmi správně klade důraz na novější právní dějiny. Již v pasážích věnovaných staršímu období však autor učinil několik bystrých postřehů. Na rozdíl od jiných prací neopakuje kategorické soudy o tom, že úmyslná usmrcení byla v předmoderním právu ryze soukromoprávními delikty (to se týká nanejvýš prosté „konfrontační“ vraždy a usmrcení z nedbalosti a nikoli vražd nejrůznějším způsobem kvalifikovaných, viz postih vraždy spáchané „úkladně“, ze zálohy, postih infanticidia, otcovraždy, travičství atp.). Autorovi se daří zachytit proměny v legální konstrukci těchto deliktů v 19. a 20. stol. Stručně a výstižně rozebírá relevantní ustanovení jednotlivých trestních kodexů. Značnou pozornost autor věnuje i proměnám v systematickém zařazení vražd ve zvláštní části trestního zákona.
- Složitější právní exegezi zahrnují pasáže věnované vymezení počátku a konce lidského života. Diplomant se zde dokázal zdárně vypořádat s proměnami českého odborného diskurzu na toto téma a dává najevo náležitě porozumění jednotlivým navzájem často protichůdným názorům.
- Při výkladu o jednotlivých skupinách typových znaků (objekt, objektivní stránka, subjekt,

subjektivní stránka tr. činu) byl autor s to zaměřit svou pozornost na některé velmi zajímavé aspekty – např. na otázku trestní odpovědnosti právnické osoby za úmyslné usmrcení; stručně, leč zasvěceně jsou probrány i tradiční otázky nepravých omisivních deliktů. Totéž se týká vývojových stádií atp.

- Jádrem práce tvoří výklad znaků, na jejichž základě trestní zákon rozlišuje závažnější a méně závažné formy úmyslných usmrcení. Autor věnuje značnou pozornost tzv. premeditativní vraždě stejně jako těm okolnostem, které mohou vést k posouzení trestného činu mírněji, tzn. jako zabití dle § 141 TZ. Diplomant poskytuje poměrně hlubokou analýzu těchto subjektivních znaků a poukazuje na relativně složité právněhistorické a systematické souvislosti. Zejména zdůrazňuje poměr těchto modifikujících komponent k otázkám zavinění. Připomíná např. vztah tzv. rozmyslu či předchozího uvážení pachatele vraždy ke starší kategorii tzv. zlého úmyslu (*dolus malus*) či souvislost s kasuistickými skutkovými podstatami osvícenských trestních kodexů. Porovnává rozdílné přístupy k řešení premeditativní či reflektované vraždy, jež jsou známy z francouzského a německého prostředí. Diplomant správně chápe, že znaky premeditativní vraždy necharakterizují bezprostředně zavinění pachatele (např. co do formy úmyslu), ale spíše okolnosti jeho rozhodování. Podobně je s to chápat a vyložit vztah znaku předchozího uvážení k otázce přípravy trestného činu jako vývojového stadia.
- Ve výkladu tzv. rozmyslu se autor přiklání k té části nauky, jež v tomto znaku spatřuje po německém vzoru tzv. reflexi, k níž dochází bezprostředně před činem, event. provázející samo provedení činu. Tzv. prostou vraždu dle § 140 odst. 1 TZ vnímá autor jako vymezenou vůči ostatním formám úmyslných usmrcení pouze negativně (dělicí čarou je absence rozmyslu). Aby ilustroval dosah této základní skutkové podstaty, využívá autor velmi obratně zajímavých příkladů z rozhodovací praxe.
 - Vhodné je rovněž zdůraznit, že se diplomant neomezil na pouhou kompilaci cizích názorů a citací, ale podává i vlastní zhodnocení zkoumaných problémů. V případě znaků rozmyslu a předchozího uvážení je autor přesvědčen, že jejich podstatou je snaha zákonodárce o postižení rozdílů v míře racionální kontroly pachatele nad svým jednáním i v rámci úmyslných trestných činů přičetného pachatele. Autor si klade otázku, zda znaky vraždy dle § 140 odst. 2 TZ naplňují svůj účel (větší diferenciaci úmyslných usmrcení). Poukazuje mj. na skutečnost, že premeditativní vražda nezohledňuje kvalitu pohnutek pachatele.
 - V části věnované trestnému činu zabití diplomant neopomenul rozebrat podstatu tzv. afektivních deliktů. Diplomant je s to správně vymezit vztah silného rozrušení pachatele dle § 141, 146a TZ k otázce nepřičetnosti či zmenšené přičetnosti. V souladu s názory převládajícími v judikatuře autor rovněž vysvětluje vztah afektu a předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného (provokace) jako dvou samostatných znaků v rámci alternativní skutkové podstaty. Diplomant se nevyhýbá detailnímu rozboru otázek tzv. viktimologického zavinění. Kapitoly věnované trestnému činu zabití zahrnují řadu zajímavých poznatků forenzně psychologického rázu.

- použité prameny, práce s literaturou, včetně citací, úprava a jazyková úroveň práce: Diplomant nastudoval všechny zásadní monografie a časopisecké stati, jež byly k tématu úmyslných usmrcení publikovány v češtině. Kromě českých pramenů však čerpal i z příruček a učebnic francouzských. Diplomanta lze pochválit za to, že na relativně malém prostoru dokázal spojit výklad založený na syntéze názorů právní nauky se zajímavými kasuistikami a judikáty, jež se značnou pečlivostí dohledal. Byl přitom zpravidla s to vybrat tu část odůvodnění rozhodnutí soudu, jež je pro pochopení judikátu stěžejní. Diplomant korektně cituje- poznámkový aparát odpovídá formálním požadavkům, což se týká i citací ze sítě Internet. Seznam literatury na závěr práce je přehledně řazen. Práce neobsahuje grafy či tabulky, což je dáno trestněprávně exegetickým, nikoli kriminologickým rázem výkladu. Jazyková úroveň práce je velmi dobrá, jen s ojedinělými stylistickými nedostatky typu příliš dlouhých vět či souvětí.

4. Případné další vyjádření k práci: *Celkově velmi solidní práce, v níž autor na relativně nevelkém prostoru srozumitelně rozebral systém úmyslných usmrcení v trestním zákoníku, a to s důrazem na komplikované znaky subjektivní stránky.*

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: *Autor by při ústní obhajobě mohl stručně shrnout svůj názor na českou a francouzskou úpravu úmyslných usmrcení. Obsahuje francouzská úprava prvky, jimiž by se český zákonodárce mohl inspirovat? Dále by se diplomant mohl blíže zamyslet nad otázkou vraždy spáchané na těhotné ženě, o níž pojednává na str. 43. Nebylo by vhodnější tento zvlášť přitěžující znak vykládat restriktivně tím způsobem, že pro účely daného ustanovení je „těhotnou ženou“ třeba rozumět teprve ženu ve vyšším stupni těhotenství, kdy již jsou známky těhotenství na těle ženy laickému pozorovateli patrné?*

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 2. října 2015

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
vedoucí diplomové práce